

OAJ on antanut neljä lakkovaroitusta kunta-alan sopimuskauden päätyttyä 28.2.2022. Sopimuksesta ei ole syntynyt yhteisymmärrystä, ja kiistaa ratkotaan valtakunnansovittelijan johdolla. Sopimusneuvotteluissa on kysymys myös rehtoreiden ja päiväkodinjohtajien palvelussuhteen ehdoista ja on tärkeää, että OAJ:n jäsenet tukevat neuvotteluja laajasti, tarvittaessa lakkoilemalla.

Useissa kaupungeissa työnantajapuoli on yrittänyt murtaa lakkoa etukäteen. Lakon murtamistoimet ovat kiellettyjä ja lainvastaisia niin Suomen perustuslain 13 §:n kuin kuntien ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain 8 §:n perusteella. Työnantaja ei voi yksipuolisella päätöksellä tai toimillaan kieltää, estää eikä myöskään pyrkiä estämään ketään kunnallista viranhaltijaa tai työntekijää osallistumasta järjestön päättämään työtaisteluun. **Perusoikeuksien rajoittaminen tai edes pyrkiminen niiden rajoittamiseen on erittäin vakava asia ja sen rikkomisesta on säädetty rikosoikeudelliset seuraamukset.**

Tuomitsemme kaikki pyrkimykset rajoittaa työntekijöiden tai viranhaltijoiden oikeutta osallistua järjestön päättämään työtaisteluun.

Rehtorina tai päiväkodinjohtajana työskentelevien jäsentemme oikeusturvan suojaamiseksi kertaamme vielä seuraavat asiat:

1. Jokainen jäsen, jota lakkovaroitus koskee, on oikeutettu osallistumaan laksoon. Tämä koskee myös esihenkilöitä. Yhdistymisvapaus ja sen oleellisena osana lakko-oikeus on demokraattisessa yhteiskunnassa työntekijöiden perusoikeus. Työnantaja ei voi edellyttää rehtoreilta ja päiväkodinjohtajilta vastuuroolia lakkotilanteessa.
2. **Lakko-oikeus pohjautuu** kansainvälisen työjärjestö ILO:n ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauskäytäntöön ja se on turvattu Suomen perustuslaissa. Tämä todetaan myös Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT:n ohjeissa: *“Työnantaja on nimennyt esihenkilön vastuuhenkilöksi lakkojen aikana. Esihenkilö kuuluu lakkoilmoituksen antaneeseen työntekijäliittoon. Voiko esihenkilö kieltäytyä työstä lakon aikana? Kyllä voi. Jokaisella palkansaajalla on viime kädessä perustuslaissa turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus, johon kuuluu työtaisteluoikeus. Palkansaajaan ei siksi voida kohdistaa mitään kielteisiä seuraamuksia, jos hän käyttää työtaisteluoikeuttaan ammattijärjestön järjestämän laillisen lakon aikana.”*
3. **Lakko on myös esihenkilöjäsenten velvollisuus.** Lakon ulkopuolelle ei voi jättäytyä tai tehdä lakonalaista työtä. Tämä koskee myös lakkopäivien suunnittelu- tai jälkitöitä. Lakon tarkoituksena on vauhdittaa sopimusneuvotteluja, ja jokaisen jäsenen on osallistuttava järjestön määrittämään laksoon. Lakossa oleva ei ole millään tavalla vastuussa työtehtävistä lakon aikana, vaan vastuu on koulutuksen järjestäjällä.

4. Rehtoreita tai päiväkodinjohtajia **ei ole rajattu lakon ulkopuolelle**. Työnantaja ei voi tällaista rajausta tehdä, vaan lakon rajoista päättää järjestö. Lakkorajat käyvät myös ilmi valtakunnansovittelijalle sekä KT:lle jätetystä lakkovaroituksesta. JUKO:n näkemyksen mukaan kasvatus- ja opetuslalla ei myöskään ole työtehtäviä, jotka voidaan katsoa hätätyöksi tai suojelutyöksi, joten niiden perusteella ei voi määrätä jäseniä lakon ulkopuolelle.

5. **Etukäteen ei saa tiedustella, ketkä osallistuvat lakkoon ja ketkä eivät. Minkäänlaisten listojen tekeminen esimerkiksi töihin tulevista ei ole sallittua.** Myöskään esihenkilöiltä tätä asiaa ei voi tiedustella, eivätkä esihenkilöt voi tällaista listausta tehdä, vaikka työnantaja niin vaatisi. Asiaa ei voi tiedustella myöskään kiertämällä niin, että kysytään ketkä ovat lakkopäivinä töissä. Tämä rikkoo myös EU:n yleistä tietosuoja- eli GDPR-asetusta. Ammattijärjestön jäsenyys on jokaisen henkilökohtainen asia, eikä sitä tarvitse kertoa työnantajalle.

6. **Järjestö kantaa vastuun lakosta, eikä siitä saa koitua yksittäiselle työntekijälle mitään seuraamuksia.** Tämä koskee myös rehtoreita ja päiväkodinjohtajia.

7. **Lakonalaista työtä ei tehdä.** Tämä koskee myös lakkopäiviin liittyviä etukäteis- tai jälkitöitä. Lakkopäivien ajalle OAJ:n jäsenet eivät siis tee esimerkiksi itseopiskeluun ohjaavia tehtäviä tai muuta suunnittelutyötä.

8. Jäsen, joka kuuluu lakon piiriin ja tekee siitä huolimatta lakonalaista työtä, tai henkilö, joka on lakkorajojen ulkopuolella mutta tekee omaan toimenkuvaan kuulumattomia lakonalaisia työtehtäviä, rikkoo lakkoa ja hänet voidaan erottaa järjestöstä. Päätöksen erottamisesta tekee OAJ:n paikallinen yhdistys OAJ:n yleisten jäsenyysohjeiden mukaisesti. Jäsenyyden katketessa päättyvät myös jäsenen oikeudet esimerkiksi liiton edunvalvontapalveluihin sekä vastuu- ja oikeusturvavakuutukseen.

9. Työnantaja ei voi edellyttää, että työnantajan esihenkilöille lähettämä lakkoajan valmisteluun liittyvä materiaali ja siihen liittyvät työmääräykset olisivat luottamuksellisia ja salassa pidettäviä mahdollisen rangaistuksen uhalla. Tällainen vaatimus voi estää jäsenten oikeuden normaaliin työnantajan tulkintojen oikeellisuuden selvittelyyn ja järjestön palvelujen hyödyntämiseen.

Lakko-oikeuden ja lakonmurtamisyritysten laillisesta perustasta toteamme seuraavaa:

Suomen perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi.

Kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain 8 §:n mukaan muuhun voimassa olevaa palvelussuhdetta koskevaan työtaistelutoimenpiteeseen kuin työnsulkuun tai lakkoon ei saa ryhtyä. Nämäkin ovat kiellettyjä, jos niillä pyritään vaikuttamaan muihin kuin 2 §:n mukaan sopimuksenvaraisiin asioihin tai jos laissa on erikseen niin säädetty.

Kuntasektoria koskevassa lainsäädännössä ei ole rajoitettu minkään henkilöstöryhmän työtaisteluoikeutta.

Mahdolliset seuraamukset lakon murtamistoimenpiteistä:

Suomen perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Hän on myös vastuussa sellaisesta monijäsenen toimielimen päätöksestä, jota hän on toimielimen jäsenenä kannattanut. Esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettään. Jokaisella, joka on kärsinyt oikeudenloukkauksen tai vahinkoa virkamiehen tai muun julkista tehtävää hoitavan henkilön lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia tämän tuomitsemista rangaistukseen sekä vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka virkamieheltä tai muulta julkista tehtävää hoitavalta sen mukaan kuin lailla säädetään. Tässä tarkoitettua syyteoikeutta ei kuitenkaan ole, jos syyte on perustuslain mukaan käsiteltävä valtakunnanoikeudessa.

Rikoslain 47 luvun 5 §:n mukaan työnantaja tai tämän edustaja taikka työntekijä, joka estää sen, että työntekijä perustaa luvallisen ammatillisen tai poliittisen yhdistyksen tai käyttää oikeuttaan liittyä tai kuulua sellaiseen tai toimia siinä tai että työntekijät tai heidän ammattijärjestönsä asettavat tai valitsevat työpaikalle luottamusmiehen, luottamusvaltuutetun, työsuojeluvalluutetun tai henkilöstön edustajan konserniyhteistyössä, on tuomittava *työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta* sakkoon.

Lisäksi edellä mainittuja lakon murtamiseen liittyviä työnantajan toimia voidaan pitää kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain 8 §:n vastaisina ja siltä osin asia voidaan viedä työtuomioistuimen ratkaistavaksi ja vaatia kaupungille sakkoja laittomista työtaistelutoimista.

**

Kuntasektorin erityisenä haasteena on muista aloista jälkeenjäänyt palkkakehitys. OAJ tavoittelee Jukon kanssa tällä neuvottelukierroksella monivuotista palkkaohjelmaa, joka korjaisi kunta-alan palkkakuilua suhteessa yksityiseen sektoriin. Yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi on tärkeää, että myös lakkorintama on yhtenäinen.

Löydät vastauksia useimmin kysytyihin lakkokysymyksiin [OAJ:n sivuilta](#). Jos et löytänyt vastausta juuri sinua koskevaan kysymykseen, niin voit lähettää sen osoitteeseen lakkovahti@oaj.fi (päivystys myös viikonloppuisin). Paikallisissa kysymyksissä voit olla yhteydessä myös paikallisyhdistyksen tai opettajayhdistyksen puheenjohtajiin ja pääluottamusmiehiin. Heihin kannattaa olla yhteydessä myös, mikäli työnantaja toimii näiden ohjeiden vastaisesti.

OAJ järjestää lakon piirissä oleville jäsenille ja muille kiinnostuneille informaatiotilaisuuden lakosta OAJ:n Sauna-keskustelufoorumilla 4.4. klo 18–19. Saunaan pääset tilaamalla omaan sähköpostiin lähetettävän henkilökohtaisen Howspace-kutsun [tästä](#).

OAJ:n neuvotteluviestintää kannattaa myös aktiivisesti seurata. Lue myös uutinen lakko-oikeudesta (17.3.2022).

Kunta-alan järjestövalmiudesta vastaavat OAJ:n toimistolla erityisasiantuntija Kaj Raiskio, kaj.raiskio@oaj.fi järjestöpäällikkö Jenni Arnkil, jenni.arnkil@oaj.fi sekä järjestöjohtaja Pasi Pesonen, pasi.pesonen@oaj.fi

Kunta-alalle on annettu tähän mennessä neljä lakkovaroitusta, ja mikäli sopimusta ei synny ennen lakkoja, niiden päivämäärät ovat tämänhetkisen tiedon mukaan seuraavat:

- Jyväskylä ja Rovaniemi 6.–7.4. (aloitus siirtynyt 14 vrk työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä)
- Turku ja Oulu 6.–7.4.
- Tampere ja Kuopio 12.–13.4. (aloitus siirtynyt 14 vrk työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä)
- Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen 19.–25.4.

Ystävällisin terveisin,

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, järjestöpalvelut